
Türkiye’de Uygulanmakta Olan İhracat Teşvikleri

Coşkun ATAYETER* Arzu EROL**

ÖZET

İhracata yönelik verilen teşvikler, ihracatın teşvik edilmesi, ihraç pazarlarının geliştirilmesi ve dünya ihracatındaki payının artırılması ve uluslararası piyasalara açılan firmaların rekabet güçlerinin artırılması açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda, günümüzde Türkiye’de uygulanmakta olan ihracat teşvikleri; ihracata yönelik devlet yardımları, dahilde ve hariçte işleme rejimleri, Türk Eximbank tarafından sağlanan kredi, sigorta ve garanti programları, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnası ile ihracatta KDV istisnasıdır. Bu çalışmada, bahse konu ihracat teşvikleri açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İhracat teşvikleri, İhracat, Ekonomik Kalkınma*

ABSTRACT

Exportation-oriented incentives are quite important in encouraging exportation, developing export markets and expanding trade shares in the world market, as well as increasing competition power of firms that enter international markets. Incentives provided in Turkey within this context are mainly state aids towards exportation, national and international processing regimes, credit, insurance and warranty programs provided by Türk Eximbank, exemptions of VAT (value added tax) in exported goods, and tax, stamp and fee exemptions in exportation, sales and deliveries that are considered exportation and activities that bring in foreign exchange. This work presents aforementioned export incentives.

Keywords: *Export Incentives, Export, Economic Growth*

* Prof.Dr., Avrasya Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü.

** Dr., DTM Doğu Karadeniz İhracatçılar Birliği Gn. Sekreterliği Devlet Yardımları & İhracat İadesi Şube Müdürü.

GİRİŞ

Değişen dünya ekonomik düzeninde, bir ülkenin ekonomik kalkınmasının büyük ölçüde ihracatta göstereceği performansa bağlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle, ülkeler dış ticarete ayrı bir önem vermektedirler. Uluslararası pazarlarda yoğun bir rekabetin yaşandığı günümüzde ülkeler ihracatın gelişmesine katkıda bulunacak stratejiler belirlemekte ve çeşitli önlemler almaktadırlar.

Türkiye, gelişmekte olan bir ülke olarak, uzun yıllardan beri dışa açık büyüme modelini uygulamaya çalışmaktadır. Dışa açık büyüme modeli ve küreselleşmenin gereği olarak ihracatın önemi her geçen gün artmaktadır.

Türkiye için ihracat; ekonomideki sorunları aşabilmesi, halkın refah seviyesinin artırılabilmesi, dünya ticaretinde önemli bir yere gelebilmesi için vazgeçilmez bir olgudur. İhracata dayalı kalkınma stratejisinin bir parçası olarak, ihracatı teşvik ve teknik yardım programları ekonomik büyümeyi destekleyecek bir araç olarak, hem de ihracatta karşılaşılan hem iç hem de dış engellere hitap edecek şekilde tasarlanmıştır.

Kalkınma çabası içindeki ülkelerde gelişmenin gerçekleştirilebilmesinde ihracatın teşviki özel bir önem arz eder (COUGHLIN, 1987, s.448). Şöyle ki; kalkınma çabası içindeki gelişmekte olan ülkelerde ihracatın temel mallarını, geleneksel tarım ürünleri oluşturmaktadır ki, bunların ihracatının çeşitli nedenlerden dolayı artırılmaması, ödemeler dengesini bozabilmektedir. Bu yüzden ihracatın çeşit ve miktar olarak artırılması önemini korumaktadır.

Artırma isteği tek başına yeterli olmayıp, bu mallara uluslararası pazarlarda rekabet gücünün de kazandırılması da gerekmektedir. Örneğin; dünya fiyatlarından daha yüksek fiyatlarla mal ihracatı elbette ki düşünülemez. Bu nedenle, ülkeler mallarını, dış pazarda rekabet gücü kazandırmak amacıyla ülke içindeki fiyatlardan daha düşük fiyatla satmak isterler, bu da ülke içi fiyatları dış piyasalardan yüksek kılan nedenlerin ortadan kaldırılmasını gerektirir.

Devletin ekonomiye müdahale araçlarından biri olan teşvikler, uluslararası ticaret üzerinde yarattığı olumsuz etkiler nedeniyle, gerek dünya ticaretini düzenleyici kurallar getiren Dünya Ticaret Örgütü, gerekse Avrupa Birliği gibi bütünleşmeler tarafından disiplin altına alınmaya çalışılmaktadır. Gelişmiş veya gelişmekte olan tüm ülkeler uygulamaya yönelik amaçlar farklı da olsa teşvik programları uygulamaktadırlar. Yapılan düzenlemeler ile gümrük duvarları ve geleneksel korumacılık kavramı giderek kaldırılmaya çalışılmakla birlikte, dünya ticaretinden pay almak isteyen ülkelerin, ekonomilerinin küresel rekabet gücü kazanması veya mevcut gücünü koruyabilmesi için teşvik uygulamalarına halen yoğun olarak devam ettiği ve ileride de devam edeceği görülmektedir.

Türkiye'de ise; 1994 yılında DTÖ'ne üye olması ve 1996 yılında Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği'nin tesis edilmesiyle birlikte doğrudan parasal

teşvikler yürürlükten kaldırılmış ve uluslararası taahhütlere ters düşmeyecek ihracata yönelik devlet yardımları yürürlüğe girmiştir. Devlet yardımları haricinde, uygulanmaya devam edilen ihracat teşvikleri; Türk Eximbank tarafından sağlanan kredi, sigorta ve garanti programları, dahilde ve hariçte işleme rejimleri, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnası ve ihracatta KDV istisnasıdır.

Türkiye’de Uygulanan İhracat Teşvikleri

Günümüzde Türkiye’de uygulanmakta olan ihracat teşvikleri; devlet yardımları, dahilde ve hariçte işleme rejimleri, Türk Eximbank tarafından sağlanan kredi, sigorta ve garanti programları, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnası ile ihracatta KDV istisnasıdır Söz konusu ihracat teşviklerine ilişkin açıklamalar aşağıda yer almakta olup, 2011 yılı içinde yayımlanan güncel mevzuata göre hazırlanmıştır. Ayrıca ihracat teşviklerinin özellikle ihracata yönelik devlet yardımlarına ilişkin rakamsal istatistikler ilgili Kurumdan sağlanamadığı için makale içinde belirtilememiştir.

İhracata Yönelik Devlet Yardımları

Türkiye ihracata dayalı kalkınma stratejisinin benimsendiği 24 Ocak 1980 sonrası dönemde, ihracata nakdi ödeme yapılması ve ihracatçıların kamu kurumları nezdindeki harcamalarda istisnaya tabi olması yoluyla ihracatı teşvik etmiştir. Ancak, Uruguay Nihai Senedi çerçevesinde imzalanan, DTÖ “Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Önlemler Anlaşması” uyarınca ihracata yönelik sübvansiyonlar yasaklanmıştır. Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği’nin kurulmasına ilişkin 6 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı’nda belirlenen yükümlülükler nedeniyle de ihracat sonrası yapılan “ihracat performansına dayalı sübvansiyonlar” 1994 yılı sonunda yürürlükten kaldırılmıştır (KOZANOĞLU-TEKÇE, 2003, s.1).

İhracata yönelik devlet yardımları; ihracatın teşvik edilmesi, ihraç pazarlarının geliştirilmesi ve dünya ihracatındaki payımızın artırılması ve uluslararası piyasalara açılan işletmelerin rekabet güçlerinin artırılması açısından önem taşımaktadır. İhracata yönelik devlet yardımlarının temel amacı, KOBİ niteliğindeki firmalar başta olmak üzere, ihracatçı firmaların ihracata yönelik faaliyetlerini gerek üretim gerekse pazarlama aşamalarında destekleyerek, uluslararası pazarlarda karşılaştıkları sorunların giderilmesine yardımcı olmak ve rekabet gücü kazanmalarına olanak sağlamaktır (YAKAL, 2002, s.24). Yani, devlet yardımlarında temel amaç; üreticiye yardımcı olmak, ihracatçının her açıdan gelişmesine destek olmak ve özellikle KOBİ’lerin dış ticaretimiz içerisinde hak ettikleri paya kavuşturulmalarıdır (BERKİ, 1997, s.11).

Sağlanan devlet yardımlarının genel bazı özellikleri bulunmaktadır. Bunlar aşağıda kısaca özetlenmiştir (DKİB, 1999, s.65);

1. Devlet yardımlarının çoğu küçük ve orta ölçekli firmaların ihtiyaçları gözönünde bulundurularak dizayn edilmiştir. Gelişmiş olan ülkelerde, getirilen

teşvikler sorunların firma bazında çözümünden ziyade KOBİ'lerin bir organizasyon altında toplanmalarına ve örgütlenmelerine yönelik teşvikler şeklindedir (GÖKTAŞ, 2001, s.102).

2. İşletmelerin yaptıkları ya da yapacakları ihracatla doğrudan bir bağlantısı yoktur.

3. Sınırlı bir faaliyet ve sınırlı bir süre için verilmektedir.

4.Devlet yardımlarının hepsi firmalar tarafından belirli aktivitelerin yerine getirilmesi koşuluna bağlanmıştır. Önce devlet yardımının alınıp sonra aktivitelerin yerine getirilmesi söz konusu değildir.

5. Devlet yardımlarının kaynağı Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'dur (DFİF).

1995 yılı başından itibaren, Dünya ticaretinde hem Uruguay Turu Nihai Senedi'ni imzalayarak uluslararası düzeyde, hem de Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği'ne giderek bölgesel düzeyde aktif bir katılımcı olan Türkiye, uluslararası taahhütleri çerçevesinde Tüketiciyi Koruma, Sınai Mülkiyet Hakları ve Patent Yasalarını çıkartmış, ihracata verdiği doğrudan parasal yardımları kaldırmıştır. Bunun dışında sanayiye rekabet gücü kazandırmak maksadıyla bir seri uluslararası normlara uygun İhracatta Devlet Yardımları Kararı hazırlanmış ve 1 Haziran 1995 tarih ve 22300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (DTM, 1996, s.28). Ayrıca devlet yardımları kapsamındaki desteklerle ilgili olarak, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından muhtelif uygulama esasları yürürlüğe konulmuş olup, günün şartlarına ve ihtiyaçlarına göre düzenlemelere devam edilmektedir.

İhracat yönelik devlet yardımları kararı kapsamında 12 adet destek programı farklı uygulamacı kuruluşlar tarafından yürütülmekte, tüm devlet yardımlarının uygulanmasındaki en son karar Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından verilmektedir. Bahse konu devlet yardımları Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerine uygun teşviklerdir (GÖRÜNÜM, 1998, s.22).

Halen "İhracata Yönelik Devlet Yardımları" kapsamında 12 adet destek programı yürütülmektedir. Bunlar; Ar-Ge Yardımı, Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği, İstihdam Yardımı, Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği, Uluslararası Nitelikteki Yurtiçi İhtisas Fuarlarının Desteklenmesi, Yurtdışında Düzenlenen Fuar Katılımlarının Desteklenmesi, Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi, Yurt Dışın Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi, Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi, Tasarım Desteği, Teknik Müşavirlik Firmalarının Yurt Dışındaki Faaliyetlerine Sağlanacak Devlet Yardımları, Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımları.

1) Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) Yardımı

Bu destek kapsamında, sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın katma değer yaratan tüm kuruluşlar ile yazılım geliştirmeye yönelik kuruluşların sadece Ar-Ge projeleri kapsamında izlenip değerlendirilebilen giderlerinin belli bir oranı karşılanmakta veya bu projelere % 50 oranında sermaye desteği sağlanmaktadır (Ar-Ge Yardımına İlişkin Tebliğ, Sayı 98/10, Madde 1).

Araştırma Geliştirme Yardımı kapsamındaki düzenlemeler doğrultusunda Araştırma-Geliştirme projeleri: Yeni bir ürün üretilmesi, Ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi, Maliyet düşürücü ve standart yükseltici mahiyette yeni tekniklerin uygulanması, Üretimle ilgili olarak yeni bir teknoloji geliştirilmesi veya yeni teknolojinin yurt koşullarına uyumu konusunda bilimsel esaslara uygun ve araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin her safhasını belirleyecek mahiyette hazırlanacak çalışma ve teknoloji uyarlamasını ifade etmektedir.

Bu destekte yetkili Kuruluş; Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM), başvuru mercii; Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), destekten yararlananlar; Sanayi kuruluşları, yazılım geliştirmeye yönelik firmalar/kuruluşlar ile sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan bütün kuruluşlardır.

Bu destek kapsamında, Ar-Ge Projelerine sağlanan Sermaye Desteği için TTGV ile proje sahibi kuruluş arasında bir sözleşme imzalanmaktadır. Sermaye desteği ise, iki şekilde sağlanmaktadır:

a) Ürün Geliştirme Projelerine Sermaye Desteği

Ticari değeri olan yeni ürün oluşturulması veya mevcut ürünlerin rekabet gücünün yükseltilmesine ya da bu amaçla üretim yöntemi, sistemi ve tekniklerinin araştırılmasına ve geliştirilmesine yönelik AR-GE projelerine, DFİF'ndan projeyi yürüten sanayi kuruluşunu teşvik eder nitelikte destek sağlanmasıdır. Azami destek süresi 2 yıl, azami destek tutarı ise 1 milyon \$'dır.

b) Stratejik Odak Konuları Projelerine Sermaye Desteği

"Stratejik Odak Konuları Projeleri", ülkemizde mevcut sanayi yapısı, teknoloji ve insan birikimi ile uluslararası karşılaştırmalı üstünlüklerin dinamiği esas alınarak, hangi alanlarda teknolojik projeler yürütülmesinde yarar bulunduğunu veya araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin ülkemizde gelişip yaygınlaşması için alınması gereken tedbirleri tespit eden projelerdir.

Ürün geliştirme projeleri sonucunda ticari uygulamaya geçilmesi halinde, projeye sağlanan sermaye destek miktarı, projeyi yöneten kuruluş veya ticari uygulamayı başlatan üçüncü şahıslar tarafından, faiz oranları üzerinden DFİF'na geri ödenir. Bu kapsamdaki sermaye desteğinde, proje giderlerinin tümü azami 100.000 \$'a kadar, 1 yıl süresince karşılanmaktadır.

Yukarıda belirtilen desteklerin yanı sıra, kapsamda yer alan diğer projeler;

a) EUREKA projelerinin süre kısıtlaması olmaksızın % 50 oranında; bu kapsamda üniversitelerin yapacakları harcamaların 100.000 \$'a kadar,

b) Birden çok sanayi kuruluşunun TTGV ile birlikte kurdukları şirketlerin AR-GE harcamaları % 60 oranında desteklenmektedir.

2) Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği

Bu desteğin amacı, Türkiye'de sınaî ve/veya ticari faaliyette bulunan veya yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet gücünü arttırmaya yönelik eğitim ve danışmanlık giderleri ile İşbirliği Kuruluşlarının Müsteşarlıkça uygun görülen proje bazlı giderlerini DFİF'ndan karşılamaktır (Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği Hakkında Tebliğ, Sayı:2010/8, Madde:2).

Yetkili Kuruluş; DTM, başvuru mercii; İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), yararlananlar; sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan şirketler, yazılım sektöründe işteğal eden şirketler, İşbirliğı Kuruluşlarıdır (İhracatçı Birlikleri, İl Ticaret ve Sanayi/Sanayi Odaları, Organize Sanayi Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri, Sektörel Üretici Dernekleri, Sektörel Dış Ticaret Şirketleri veya imalatçıların kurduğı dernek-birlik veya kooperatifleri)

Eğitimcilerin Düzenleyeceğı Eğitim Programları

Şirketlerin, Avrupa Birliğı ve Dünya Ticaret Örgütü Mevzuatı, Dış Ticarete Anlaşmazlıkların Çözümü ve Uluslararası Tahkim, Dış Ticaretin Finansmanı ve Dış Ticaret Muhasebesi, Dış Ticarete Fiyatlandırma, Dış Ticaret, Gümrük ve Kambiyo Mevzuatı, Dış Ticarete Kullanılan Belgeler ve Ödeme Şekilleri, Dış Ticarete Sözleşmeler ve Teslim Şekilleri, Tedarik Zinciri Yönetimi ve Lojistik, Uluslararası Pazarlama ve Elektronik Ticaret, Yenilikçilik ve Kümelenme konuları ile DTM'nca uygun görülen diğerkonularda, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi'nden (İGEME) eğitimci statüsü alan eğitimci şirketlerden alacağı yurtiçi eğitimlere ilişkin giderleri yıllık toplam 20.000 ABD Dolarını aşmamak üzere % 70'i desteklenir.

Bu destek kapsamında; Proje Bazlı Eğitim, Danışmanlık, Yurtdışı Pazarlama, Alım Heyeti ve Bireysel Danışmanlık Programları ile İstihdam Giderleri desteklenir.

Proje Bazlı Eğitim ve/veya Danışmanlık Programları

İşbirliğı Kuruluşlarının, Eğitim ve/veya danışmanlık ihtiyacının analizi, iş planı ve ihracat stratejilerinin hazırlanması, izlenmesi, ihracat potansiyelinin belirlenmesi ve ihracat yapmaya hazır hale getirilmesi, süreç iyileştirme ve yönetimi, bilgi ve iletişim teknolojileri danışmanlığı, aynı değer zincirinde yer alan, birbirleriyle ilişki içinde olan ve coğrafi yakınlık içinde bulunan şirketlerin uluslararası rekabetçilik yönünde yol haritalarının hazırlanması konularında düzenlenen eğitim ve/veya danışmanlık programları çerçevesinde verilen eğitim, danışmanlık faaliyet giderleri ile program organizasyonuna yönelik faaliyet giderlerinin en fazla %75'i proje bazında 400.000 ABD Dolarına kadar karşılanır.

Projelerde istihdam edilen uzman personelin her biri için proje süresince ve toplamda 3 (üç) yılı aşmamak üzere, ilgili İşbirliğı Kuruluşunun emsal personeli brüt ücreti tutarı kadar destek verilir. 3 (üç) yıllık süre uzman personelin işe başlama tarihiyle başlar.

Proje Bazlı Yurt Dışı Pazarlama veya Alım Heyeti Programları

İşbirliğı Kuruluşunca düzenlenen 5 (beş) adet yurt dışı pazarlama programları (ortak pazar araştırmaları, pazar ziyaretleri, küme tanıtım faaliyetleri, ticaret heyetleri, yurt dışı fuar ziyaretleri, eşleştirme vb organizasyonlar) için her bir program bazında 150.000 ABD Dolarına kadar, 10 (on) adet yurt dışındaki alıcı firmaların Türkiye'den alım yapmaları amacıyla düzenlenen alım heyeti programları için ise her bir program bazında 100.000 ABD Dolarına kadar, aşağıda yer alan giderlerinin en fazla %75'i karşılanır.

a) Ulaşım: Yurt dışı pazarlama veya alım heyeti programları kapsamında uluslararası ve/veya şehirlerarası ulaşımda kullanılan ekonomi sınıfı uçak, tren, gemi, otobüs bileti ve toplu taşımaya yönelik araç kiralama giderleri,

b) Konaklama: Yurt dışı pazarlama veya alım heyeti programları kapsamındaki konaklama giderleri,

c) Yurt Dışı Pazarlama veya Alım Heyeti Programları Kapsamındaki Tanıtım ve Organizasyon Giderleri: Tercümanlık gideri, Seminer, konferans, toplantı ve ikili görüşmelerin yapıldığı yerlerin kiralama giderleri, Görsel ve yazılı tanıtım giderleri, Halkla ilişkiler hizmeti gideri.

Proje Bazlı Bireysel Danışmanlık Programı

Proje bazlı faaliyetler kapsamında, eğitim ve/veya danışmanlık programına/programlarına ve yurt dışı pazarlama veya alım heyeti programına/ programlarına katılan şirketler, Müsteşarlıkça uygun görülen konularda proje bazlı bireysel danışmanlık hizmeti alabilir.

Şirketlerin yıllık 50.000 ABD Dolarına kadar 3 (üç) yıl alacakları danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderleri % 70 oranında karşılanır.

3) İstihdam Yardımı;

Sektörel Dış Ticaret Şirketi unvanını haiz firmaların münhasıran dış ticarete ilişkin işlemlerini yürütmek üzere konusunda tecrübeli ve yüksek öğrenimli yönetici ve eleman istihdamının sağlanması amaçlanmaktadır (İstihdam Yardımı Hakkında Tebliğ, Sayı 2000/1, Madde:1).

Başvuru Mercii; DTM İhracat Genel Müdürlüğü olup, bu destekten Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinin istihdam ettiği en fazla 1 Yönetici ve 2 Elemanın brüt ücretleri % 75 oranında, 1 yıl süresince desteklenmektedir. Yıllık destek miktarı yönetici için 18.000 ABD Doları, her bir eleman için 9.000 ABD Doları karşılığı TL tutarını geçemez.

4) Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği

Bu desteğin amacı, Türkiye’de sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan şirketler, döviz kazandırıcı hizmet veya faaliyetlerle iştigal eden şirketler ile İşbirliği Kuruluşları ve Organizatör Kuruluşların pazar araştırması ve pazara giriş faaliyetlerine ilişkin giderlerinin DFİF’ndan karşılanmasıdır. (Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında Tebliğ, Sayı:2011/1, Madde:1).

Bu destek kapsamında;

Sınai ve/veya ticari şirketler ile yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerce gerçekleştirilen yurt dışı pazar araştırması gezilerine ilişkin giderler %70 oranında ve yurt dışı pazar araştırması gezisi başına en fazla 7.500 ABD Doları tutarında,

Şirketler ile İşbirliği Kuruluşlarının yurt dışına yönelik pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi amacıyla uluslararası kuruluşlara yaptırılan ve satın alınan sektör, ülke, yabancı şirket veya marka odaklı raporlar (mali ve hukuki raporlar dahil) ile yabancı şirket alımlarına

yönelik danışmanlık hizmetlerine (mali ve hukuki danışmanlık dahil) ilişkin giderleri, şirketler için %60, İşbirliği Kuruluşları için %75 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Dolarına kadar,

Türkiye'de yerleşik yüksek öğretim kuruluşları ve sağlık sektöründe tedavi amaçlı faaliyet gösteren kuruluşlar ile Yazılım sektörü ve film sektöründe faaliyet gösteren şirket ve kuruluşların yurt dışında tanıtım amacıyla yapılan faaliyetler çerçevesinde; ulaşım, konaklama ve tanıtım giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Dolarına kadar,

Müştaşarlık koordinasyonunda Organizatör Kuruluşlarca düzenlenen sektörel ticaret heyeti ile alım heyeti programlarına ilişkin giderler %50 oranında ve program başına 150.000 ABD Dolarına kadar,

Ürünlerinin yurt dışına yönelik olarak elektronik ortamda pazarlanabilmesi amacıyla Müşttaşarlıkça uygun görülen ve nihai tüketiciye yönelik olmayan e-ticaret sitelerine üyelik giderleri, şirketler için %70 oranında ve yıllık en fazla 10.000 ABD Dolarına kadar destek sağlanmaktadır.

Bu destek için yetkili Kuruluş; DTM, başvuru mercii ise; DTM ve İGEME olup, Türkiye'de sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan şirketler, döviz kazandırıcı hizmet veya faaliyetlerle iştiğal eden şirketler ile İşbirliği Kuruluşları ve Organizatör Kuruluşlar destekten yararlanmaktadır.

5) Uluslararası Nitelikteki Yurt İçi İhtisas Fuarlarının Desteklenmesi

Uluslararası nitelikteki yurt içi ihtisas fuarlarının dış dünyaya tanıtımının yapılması ve söz konusu fuarlara uluslararası düzeyde katılımın artırılması amacıyla yönelik bir destektir. Müşttaşarlıkça belirlenecek kriterlere uygun yerli organizatörlerin fuar öncesinde ve esnasında gerçekleştirecekleri tanıtım ve promosyon faaliyetlerine ilişkin giderleri belli bir oranda DFİF'ndan karşılanmaktadır (Uluslararası Nitelikteki Yurt İçi İhtisas Fuarlarının Desteklenmesine İlişin Tebliğ, Sayı:95/7, Madde:2).

Bu destek için başvuru mercii; İhracatçı Birlikleri olup, Yerli Fuar Organizatörleri % 50 oranında destekten yararlanmaktadır. Desteğın Kapsamı: Yurt dışı tanıtım faaliyetleri 25.000 ABD Dolarına kadar % 50 oranında, önemli alıcıların ulaşım giderleri 15.000 ABD Dolarına kadar % 50 oranında, Fuarın konusuyla ilgili seminer, konferans, panel ve ödüllü yarışma giderleri 5.000 ABD Dolarına kadar %50 oranında desteklenmektedir.

6) Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesi

Desteğın amacı, Türkiye'de yerleşik şirket, kurum veya kuruluş ile Üretici/İmalatçı Organizasyonlarının yurt dışı fuarlara iştiaklerine ve sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara bireysel katılımlarına ilişkin harcamalarının belirli miktar ve oranlar çerçevesinde DFİF'ndan karşılanmasıdır (Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişin Tebliğ, Sayı:2009/5, Madde:1).

Yurt dışında düzenlenen fuarlara DTM tarafından verilen teşvikler organizatöre ve katılımcıya yönelik olarak düzenlenmiştir. Organizatör; DTM'ndan izin alarak fuar organize eden işletme ve kuruluşlardır. Katılımcı ise; yurt dışı fuarlara katılan veya Müsteşarlıkça belirlenen Desteklenecek Sektörel Nitelikteki Uluslararası Fuarlar listesinde yer alan fuarlara bireysel katılım sağlayan Türkiye'de yerleşik şirket, kurum veya kuruluş ile Üretici/İmalatçı Organizasyonunu ifade eder. DTM haricinde KOSGEB de yurt dışı fuarlara yönelik olarak katılımcıya destek sağlamaktadır.

Yurt dışı fuar organizasyonunu düzenlemek üzere Müsteşarlıkça görevlendirilen organizatöre katılımcı tarafından ödenecek katılım bedelinin %50'si katılımcıya ödenmektedir.

Destek tutarı; Yurt dışı fuarın genel nitelikli Milli Katılım veya Türk İhraç Ürünleri Fuarı olması halinde 10.000 ABD Dolarına, Sektörel nitelikli Milli Katılım, Yabancı Katılımlı Sektörel Fuar veya Sektörel Türk İhraç Ürünleri Fuarı olması halinde ise 15.000 ABD Dolarına kadardır.

Sektörel nitelikli uluslararası fuarlara bireysel iştirak gerçekleştirilmesi durumunda; Sektörel nitelikli uluslararası fuarlar için, katılımcının ödeyeceği standart donanımlı stand kirasının ve nakliye harcamalarının % 50'si, 15.000 ABD Doları'nı aşmamak üzere, Sektörel nitelikli uluslararası fuarlara bireysel iştirak gerçekleştiren katılımcının Sektörel Dış Ticaret Şirketi (SDŞ) olması durumunda, boş stand kirasının tamamı ve nakliye harcamalarının % 75'i, 15.000 ABD Doları'nı aşmamak üzere desteklenmektedir.

Destek oranı, hedef ülkelerdeki fuarlara katılım için % 70, 30/12/2009 ile 30/12/2010 tarihleri arasındaki tüm fuar katılımları için % 60, Gen mühendisliği/biyoteknoloji, uzay ve havacılık teknolojileri, ileri malzeme teknolojileri, nano teknoloji, teknik tekstil, yenilenebilir enerji, donanım (hardware), yazılım (software), bilişim ve elektronik konularında üretim yapan firmalar için % 75 olarak uygulanmaktadır.

Diğer taraftan;

Organizatör tarafından yurt dışında fuar için yapılan tanıtım faaliyetlerine yönelik harcamalar %75 oranında; yurt dışı fuarın genel nitelikli milli katılım veya Türk İhraç Ürünleri Fuarı olması halinde 80.000 ABD Dolarına, Sektörel nitelikli Milli Katılım, Yabancı Katılımlı Sektörel Fuar veya Sektörel Türk İhraç Ürünleri Fuarı olması halinde ise en fazla 120.000 ABD Dolarına kadar,

Sektörel Türk İhraç Ürünleri Fuarları ve sektörel nitelikli Milli Katılımlarda, Müsteşarlığa sunulacak tanıtım projesine verilecek ön uygunluğa istinaden, proje kapsamında yapılacak harcamalar azami % 75 oranında 80.000 ABD Dolarına kadar karşılanmaktadır.

7) Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi

Bu desteğin amacı, Türkiye'de ticari ve sınai faaliyette bulunan veya tarım ya da yazılım sektörlerinde iştigal eden şirketler tarafından çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesini teminen

akredite edilmiş kurum ve/veya kuruluşlardan alınacak kalite, çevre belgeleri ile insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretler ile tarım ürünlerine ilişkin laboratuvar analizleri ve belgelendirme işlemleriyle ilgili harcamaların belirli bir bölümünün DFİF'ndan karşılanmasıdır (Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ, Sayı:97/5, Madde:1).

Bu destek için başvuru mercii; İhracatçı Birlikleri olup yararlananlar; Türkiye'de ticari ve sınai faaliyette bulunan veya tarım ya da yazılım sektörlerinde iştigal eden şirketler, Dış Ticaret Sermaye Şirketleri (DTSS) ile Sektörel Dış Ticaret Şirketleridir (SDŞ).

Destegın Kapsamı; ISO 9000 Serisi, ISO 14000, CE İşareti, Uluslararası Nitelikteki Diğer Kalite ve Çevre Belgeleri, ISO 22000 Gıda Güvenliği Yönetimi Sistemi Belgeleri, Tarım Ürünlerine İlişkin Belgelendirme İşlemleri ve olumlu sonuçlanmak kaydıyla Laboratuvar Analiz Raporlarının alınmasına yönelik olarak yapılan belgelendirilmiş harcamalarının belge ve/veya analiz başına % 50 oranında ve en fazla 25.000 ABD Doları'na kadar desteklenmesini kapsamaktadır. Harcamaların belgelendirilmiş olması ve Türk Standartları Enstitüsü veya akredite edilmiş kuruluşlardan alınması gerekmektedir.

8)Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Bu desteğin amacı, Türkiye'de sınai ve/veya ticari faaliyet gösteren şirketler ile İşbirliği Kuruluşları üyelerinin ürünlerinin pazarlama ve tanıtımının yapılmasını sağlamak, bu çerçevede yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım, marka tescil giderleri ile yurt dışında mal ticareti yapmak amacıyla açılan birimlerle ilgili giderlerinin bir kısmının DFİF'ndan karşılanmasıdır (Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ, Sayı:2010/6, Madde:2).

Bu destek için yetkili kuruluş, DTM olup, başvuru mercii İhracatçı Birlikleridir. Bu destekten yararlanabilmek için Türkiye'de sınai ve/veya ticari faaliyet gösteren şirketler ile İşbirliği Kuruluşları, faaliyetlerine göre 6 veya 18 ay içerisinde ilgili Kuruma başvurmaları gerekmektedir.

Destegın Kapsamı;

Mağazaların Desteklenmesi; Sınai/Ticari veya yazılım şirketleri ile İşbirliği Kuruluşlarının; kira giderleri, % 60 oranında ve yıllık en fazla 120.000 \$, Ticari şirketlerin kira giderleri, % 50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 \$

Ofis, Showroom ve Reyonların Desteklenmesi; Sınai/Ticari veya yazılım şirketleri ile İşbirliği Kuruluşlarının kira giderleri, % 60 oranında ve yıllık en fazla 100.000 \$, Ticari şirketlerin kira giderleri, % 50 oranında ve yıllık en fazla 75.000 \$

Depoların Desteklenmesi; Sınai/Ticari veya yazılım şirketleri ile İşbirliği Kuruluşlarının kira ve/veya hizmet giderleri, % 60 oranında ve yıllık en fazla 100.000 \$, Ticari şirketlerinin kira ve/veya hizmet giderleri, % 50 oranında ve yıllık en fazla 75.000 \$

Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi; Yurt dışı birimi bulunan Şirket ve İşbirliği Kuruluşlarının Türk ürünleri ve birimleri ile ilgili olarak yurt dışında gerçekleştireceği reklâm, tanıtım ve pazarlama giderleri, % 60 oranında ve

yıllık en fazla 150.000 \$, Yurt dışı birimi bulunmayan ancak yurt içi ve tanıtım yapacağı ülkede marka tescil belgesine sahip şirketlerin ürünleriyle ilgili olarak yurt dışında gerçekleştireceği reklâm, tanıtım ve pazarlama giderleri % 60 oranında ve yıllık en fazla 250.000 \$

Yurt Dışı Marka Tescil Faaliyetlerinin Desteklenmesi; Şirketlerin yurt içi marka tescil belgesine sahip oldukları markalarının yurt dışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri, % 50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 \$, Şirketler ve İşbirliği Kuruluşlarının kira giderleri desteğinden her bir birim için en fazla dört yıl süresince yararlandırılır. Şirketler en fazla 15 adet yurt dışı birimi için desteklenmektedir.

9)Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi

Bu desteğin amacı; İhracatçı Birlikleri, Üretici Dernekleri, Üretici Birliklerinin, sektörlerinin yurtdışında tanıtımı amacıyla gerçekleştirecekleri harcamalara ilişkin giderler, Türkiye’de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketlerin ürünlerinin markalaşması amacıyla gerçekleştirecekleri faaliyetlere ilişkin giderler ile İhracatçı Birliklerinin TURQUALITY® Programı kapsamında firmalara yurt içinde ve yurt dışında markalaşma sürecinde vereceği desteklere ilişkin harcamalar, Türk markalarının pazara giriş ve tutunmalarına yönelik gerçekleştireceği her türlü faaliyet ve organizasyonlara ilişkin giderler ile olumlu Türk malı imajının oluşturulması ve yerleştirilmesi için yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştireceği her türlü harcamaların uluslararası kurallara göre DFİF’ndan karşılanmasıdır (Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ, Sayı:2006/4, Madde:1)

Firmalar markalaşma faaliyetlerini içeren bir proje ile doğrudan Dış Ticaret Müsteşarlığı’na müracaat etmeleri gerekmektedir. “TURQUALITY®” ibaresinin kullanılması hususunda ise Müsteşarlık denetim/danışmanlık firmalarının raporlarını talep edebilir.

Bu destekten yararlanabilmek için, İhracatçı Birlikleri, Üretici Dernekleri, Üretici Birlikleri ile Türkiye’de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketlerin ilgili faaliyetinden sonra 6 ay içerisinde DTM’na başvuruda bulunması gerekmektedir. Bu destek kapsamında şirketler %50 oranında, İhracatçı Birlikleri %80 oranında Marka destek programından 4 yıl, TURQUALITY® destek programından 5 yıl yararlanabilmektedirler.

Desteğin Kapsamı; İhracatçı Birliklerinin; Sektörleri ile ilgili olarak yapacakları tanıtım ve reklam harcamaları en fazla 250.000 \$, Üretici Dernekleri ve Birliklerinin; Sektörleri ile ilgili olarak yapacakları tanıtım ve reklam harcamaları en fazla 100.000 \$, Şirketler, SDŞ ve DTSS’lerin; ilgili ülkelerde destek kapsamına alınan markaları ile ilgili olarak;

Marka Destek Programı Kapsamındaki Firmalar için:

Marka tesciline ilişkin harcamaları en fazla 50.000 \$,

Reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri en fazla 300.000 \$,

Açmış oldukları ve/veya açacakları yurtdışı birimlere ilişkin kira

harcamaları en fazla 300.000 \$,

Açmış oldukları ve/veya açacakları mağazalara ilişkin konsept mimari çalışmaları ve dekorasyon giderleri en fazla 200.000 \$,

Kiraladıkları ve/veya kiralayacakları reyonlara ilişkin kira ve/veya komisyon giderleri en fazla 200.000 \$,

Açmış oldukları ve/veya açacakları showroamlara ilişkin kira ve/veya komisyon giderleri en fazla 200.000 \$,

Ürünleri ile ilgili kalite belgeleri ile insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretlere ilişkin harcamaları en fazla 50.000 \$,

Franchise vermesi halinde franchising sistemi ile yurt dışında açılacak ve faaliyete geçirilecek mağazalara ilişkin dekorasyon harcamaları mağaza başına en fazla 50.000 \$ olmak üzere toplam 10 mağaza,

Yurtdışında düzenlenen uluslararası nitelikteki sektörel fuarlara katılım halinde, stand dekorasyonu ile fuar katılım bedeline ilişkin harcamaları yılda bir defaya ve tek bir fuar katılımına mahsus olmak üzere (reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine dahildir) desteklenmektedir.

TURQUALITY® Destek Programı Kapsamındaki Firmalar için:

Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri,

Ürünleri ile ilgili kalite belgeleri ile insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretlere ilişkin harcamaları,

TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalı ürünleriyle ilgili olarak istihdam edilen moda/endüstriyel ürün tasarımcısı giderleri (aynı anda en fazla 3 tasarımcı),

Reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri,

Mağazalara ilişkin uygun mahal araştırmasına yönelik danışmanlık, konsept mimari çalışmaları, dekorasyon, demirbaş, kira harcamaları ile mağazanın kiralanmasıyla ilgili hukuki danışmanlık ve belediye giderleri (1 yıl içinde en fazla 10 olmak üzere 5 yılda 50 mağaza); demirbaş-dekorasyon giderleri en fazla 100.000 \$,

Ofis, depo, showroom, satış sonrası servis vb. yurtdışı birimlerine ilişkin kira, dekorasyon, demirbaş, komisyon giderleri,

Farklı markaların satıldığı showroom/büyük mağaza (department store), hipermarketlerde kiraladıkları reyon/showroom/gondol/satış alanlarına (floor display) ilişkin kira, dekorasyon, hizmet ve/veya komisyon harcamaları,

Franchise vermesi halinde, franchising sistemi ile yurt dışında açılacak ve faaliyete geçirilecek mağazalara ilişkin dekorasyon harcamaları mağaza başına en fazla 50.000 \$ olmak üzere 1 yılda 10 mağazaya, 5 yılda toplam 50 mağazaya kadar,

İş yönetimi kapsamında satın alacakları her türlü danışmanlık giderleri,

Yurtdışında düzenlenen uluslararası nitelikteki sektörel fuarlara katılım halinde, stand dekorasyonu ile fuar katılım bedeline ilişkin harcamaları yılda bir defaya ve tek bir fuar katılımına mahsus olmak üzere desteklenmektedir.

“Marka Destek Programı”ndan “TURQUALITY® Destek Programı”na geçen bir şirketin yararlanabileceği toplam destek süresi 72 ayı geçemez.

10)Tasarım Desteği

Markalaşmanın önemli bir unsuru olan tasarımın doğrudan desteklenebilmesini teminen; tasarımcı şirketleri, tasarım ofisleri ile Birlikler, tasarım dernekleri-birliklerinin gerçekleştireceği tanıtım, reklam, pazarlama, istihdam, danışmanlık harcamaları ile yurt dışında açacakları birimlere ilişkin giderlerinin DFİF'ndan karşılanmasıdır (Tasarım Desteği Hakkında Tebliğ, Sayı:2008/2, Madde:1).

Bu destek kapsamında yetkili Kuruluş Dış Ticaret Müsteşarlığı, başvuru mercii İhracatçı Birlikleri olup, tasarımcı şirketler, tasarım ofisleri, Birlikler ve tasarım dernekleri-birlikleri proje bazında en fazla 4 yıl süresince %50 oranında bu destekten yararlanır.

Desteğin Kapsamı;

I. Tasarımcı şirketlerinin Desteklenmesi

Yurt dışına yönelik olarak gerçekleştirecekleri reklam, tanıtım, pazarlama vb. faaliyetlerine ilişkin giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 \$,

Yurt dışında açacakları ve destek kapsamında değerlendirilen birimlerinin (şirket, ofis, mağaza, depo, şube, showroom, reyon, gondol vb.); Demirbaş, dekorasyon giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 \$, brüt kira giderleri ve bu birimlerin kiralanmasına ilişkin danışmanlık giderleri ile vergi/resim/harç giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 \$,

Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000. \$,

İstihdam edilen tasarımcıların brüt maaş giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 150.000 ABD Doları,

Kurumsal kimlik oluşturulması, stratejik şirket yapılandırılması, kalite kontrol sistemi oluşturulması, numune tesis yapılandırılması, moda ve trendler, ürün ve ambalaj tasarımı, modelizm (kalıp ebat setleri) satın alma ve tedarik, stratejik pazarlama, perakende operasyonlar, şirket kuruluşu, mağaza açılması ve işletilmesi, uluslararası ihracat ve hukuk, maliyet muhasebesi, risk yönetimi, uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırıcı diğer her türlü iş yönetimi kapsamında satın alacakları danışmanlık giderleri ile Bilgisayarlı Tasarım (CAD), Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP), Tedarik Zinciri Yönetimi (SCM), Müşteri İlişkileri Yönetimi (CRM), Kurumsal Performans Yönetimi (EPM), Perakende Yönetimi vb. bilgi yönetimi kapsamında satın alacakları veya kiralayacakları yazılım ürünlerinin lisansları ve bunların yıllık bakım-güncelleme bedelleri ile yazılımların devreye alınması, iyileştirilmesi ve idamesi için yapacakları danışmanlık, eğitim ve dış kaynak kullanımı harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Doları desteklenmektedir.

II. Tasarım Ofislerinin Desteklenmesi

Yurt dışına yönelik olarak gerçekleştirecekleri reklam, tanıtım, pazarlama vb. faaliyetlerine ilişkin giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 150.000 \$,

Yurt dışında açacakları ve destek kapsamında değerlendirilen birimlerinin (şirket, ofis, mağaza, depo, şube, showroom, reyon, gondol vb.); Demirbaş, dekorasyon giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 \$, brüt kira giderleri ve bu birimlerin kiralanmasına ilişkin danışmanlık giderleri ile vergi/resim/harç giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 \$,

Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 \$,

İstihdam edilen tasarımcıların brüt maaş giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 \$,

Kurumsal kimlik oluşturulması, stratejik şirket yapılandırılması, kalite kontrol sistemi oluşturulması, numune tesis yapılandırılması, moda ve trendler, ürün ve ambalaj tasarımı, modelizm (kalıp ebat setleri) satın alma ve tedarik, stratejik pazarlama, perakende operasyonlar, şirket kuruluşu, mağaza açılması ve işletilmesi, uluslararası ihracat ve hukuk, maliyet muhasebesi, risk yönetimi, uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırıcı diğer her türlü iş yönetimi kapsamında satın alacakları danışmanlık giderleri ile Bilgisayarlı Tasarım (CAD), Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP), Tedarik Zinciri Yönetimi (SCM), Müşteri İlişkileri Yönetimi (CRM), Kurumsal Performans Yönetimi (EPM), Perakende Yönetimi vb. bilgi yönetimi kapsamında satın alacakları veya kiralayacakları yazılım ürünlerinin lisansları ve bunların yıllık bakım-güncelleme bedelleri ile yazılımların devreye alınması, iyileştirilmesi ve idamesi için yapacakları danışmanlık, eğitim ve dış kaynak kullanımı harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Doları desteklenmektedir.

III. Birlikler, Tasarım Dernek-Birliklerinin Desteklenmesi

Yurt dışına yönelik olarak gerçekleştirecekleri görsel ve yazılı tanıtım giderleri ile bu faaliyetlerin tanıtımı, marka-promosyon ajansı, stratejik danışmanlık gibi tanıtım, reklam ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

11) Teknik Müşavirlik Firmalarının Yurt Dışındaki Faaliyetlerine Sağlanacak Devlet Yardımları

Bu desteğin amacı, teknik müşavirlik, müteahhitlik şirketlerinin yurtdışında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin artırılmasının sağlanmasını, DTM tarafından hedef pazar olarak belirlenen ülkelerde bu faaliyetler kapsamında, Türk malı ve hizmetlerinin artırılmasına yönelik olarak Teknik Müşavirlik Şirketleri (TMS), Bağımsız Teknik Müşavirlik Şirketleri (BTMS), Müteahhitlik Şirketleri, Ortak Girişimler, Sektörel Müşavirlik Şirketleri (SMS), İşbirliği Kuruluşları ve Sektörel Kuruluşlarca yurt içi ve yurt dışında

gerçekleştirilen bazı faaliyetlere ilişkin harcamaların DFİF'ndan karşılanmasıdır (Teknik Müşavirlik Firmalarının Yurt Dışındaki Faaliyetlerine Sağlanacak Devlet Yardımları Hakkında Tebliğ, Sayı:2011/4, Madde:1)

Bu destek kapsamında, Türk teknik müşavirlik firmaları, firma grupları ve sektörel özel sektör kuruluşlarına, aşağıda belirtilen şekilde, ofis desteği, reklam, tanıtım ve pazarlama desteği, pazar araştırması desteği, fuar/konferans/seminer desteği, fizibilite etüdü ve nazım (master) plan hazırlanması desteği ve sözleşme desteği verilmektedir.

1.Yurt Dışı Ofis Desteği

TMŞ, BTMŞ, SMŞ, Ortak Girişim ile İşbirliği Kuruluşlarının yurt dışında açılan ofislerine ait brüt kira ile buna ilişkin vergi/resim/harç giderleri; TMŞ'ler için % 50 oranında yıllık en fazla 30.000 \$, BTMŞ ve Ortak Girişimler için % 70 oranında yıllık en fazla 40.000 \$, SMŞ ve İşbirliği Kuruluşları için % 100 oranında yıllık en fazla 80.000 \$ desteklenir.

TMŞ, BTMŞ, SMŞ Ortak Girişim ile İşbirliği Kuruluşlarının yurt dışı ofislerinde istihdam edecekleri; T.C. vatandaşı 1 yöneticinin brüt maaşı; TMŞ'ler için % 50 oranında yıllık en fazla 40.000 \$, BTMŞ, Ortak Girişim, SMŞ ve İşbirliği Kuruluşları için % 70 oranında yıllık en fazla 80.000 \$, T.C. vatandaşı 1 büro elemanının brüt maaşı % 70 oranında yıllık en fazla 36.000 \$ desteklenir.

Ayrıca yurt dışı ofisler için satın alınacak şirket kuruluşu, hukuki ve mali meslek müşavirliği kapsamındaki danışmanlık giderleri ile bilgisayarlı tasarım kapsamında satın alacakları yazılım ürünlerinin lisanslarına ilişkin harcamaları; TMŞ'ler için % 50 oranında yıllık en fazla 30.000 \$, BTMŞ ve Ortak Girişimler için % 70 oranında yıllık en fazla 30.000 \$, SMŞ ve İşbirliği Kuruluşları için % 100 oranında yıllık en fazla 50.000 \$ desteklenir.

2.Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği

Reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin giderleri; TMŞ'ler için %50 oranında yıllık en fazla 50.000 \$, BTMŞ ve Sektörel Kuruluşlar için % 70 oranında yıllık en fazla 100.000 \$, SMŞ ve İşbirliği Kuruluşları için % 100 oranında yıllık en fazla 200.000 \$ desteklenir.

3.Pazar Araştırması Desteği

BTMŞ, SMŞ, İşbirliği Kuruluşu ile Sektörel Kuruluşlarının Pazar araştırması faaliyetleri kapsamında; Ulaşım, konaklama, teknik personel istihdamı, hukuki ve mali meslek müşavirliği kapsamındaki danışmanlık, tercümanlık giderleri belli limitleri aşmamak kaydıyla % 100 oranında desteklenir. Her bir Pazar araştırması faaliyeti başına BTMŞ'ler en fazla 40.000 \$, SMŞ, İşbirliği Kuruluşları en fazla 60.000 \$ desteklenir.

4.Fuar Desteği

TMŞ, BTMŞ, SMŞ, Müteahhitlik Şirketi, İşbirliği Kuruluşu ile Sektörel Kuruluşların yurt dışında düzenlenen Sektörel Nitelikli Uluslararası Fuarlara katılmaları halinde, milli katılımı gerçekleştirilen fuar organizatörüne metrekare üzerinden ödeyecekleri yol konaklama ve katılım bedeli % 70

oranında fuar başına en fazla 25.000 \$ desteklenir. Milli katılım organizasyonları kapsamında fuar organizatörü tarafından gerçekleştirilecek reklam ve tanıtım harcamaları da belirli oranlarda desteklenmektedir.

5.Seminer ve Konferans Desteği

TMŞ, BTMŞ, SMŞ, Müteahhitlik Şirketi, İşbirliği Kurulu ile Sektörel Kuruluşların yurtdışında düzenlenen yurt dışında düzenlenen Sektörel Nitelikli Uluslar arası Seminer, Konferansa katılmaları halinde, söz konusu şirket/kuruluş temsilcilerinin, yol, konaklama ve katılım bedeli; TMŞ'ler için % 50 oranında organizasyon başına en fazla 5.000 \$, BTMŞ ile Müteahhitlik şirketleri için % 70 oranında organizasyon başına en fazla 5.000 \$, SMŞ, İşbirliği Kuruluşu ile Sektörel Kuruluşlar için % 100 oranında organizasyon başına en fazla 10.000 \$ desteklenir. Milli katılım organizasyonları kapsamında seminer, konferans organizatörü tarafından gerçekleştirilecek reklam ve tanıtım harcamaları da belirli oranlarda karşılanmaktadır.

6. Fizibilite Etüdü ve Nazım (Master) Plan Hazırlanması Desteği

BTMŞ ile SMŞ, uluslararası alanda yürütecekleri fizibilite etüdü veya nazım plan hazırlanması çalışmaları kapsamında, işveren idare ve/veya özel sektör kuruluşları ile imzalayacakları hizmet sözleşmesine ilişkin düzenlenen hakediş bedelleri dikkate alınmak suretiyle, her bir proje için BTMŞ'ler en fazla 300.000 \$, SMŞ'ler en fazla 500.000 \$ desteklenir.

7. Sözleşme Desteği

Yurtdışı Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri Komitesinin işişiari görüşüne istinaden DTM tarafından destek kapsamına alınan sözleşmeler için; hizmet, vekalet veya eser niteliğindeki teslimatlarına karşılık olarak imzalanan sözleşmede belirtilen bedelin % 20'sini geçmeyecek şekilde, her takvim yılı için; BTMŞ ve Ortak Girişimler en fazla 1.500.000 \$, SMŞ'ler en fazla 2.000.000 \$ desteklenir.

12) Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımları

Bu desteğin amacı; tarımsal ürünlerinin uluslararası piyasalarda rekabet gücünün ve ihracat potansiyelinin artırılması (Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımlarına İlişkin Tebliğ, Sayı:2010/10, Madde:2).

Tarım ürünleri; arz ve talep esnekliklerinin düşük olması, satılan ürünler ve üretim için satın alınan girdi, fiyat oluşumunda üreticilerinin etkilerinin çok az olması ve piyasa ekonomisinde kuvvetli bir yapıya sahip olması gibi nedenlerle bütün ülkeler tarafından desteklenmektedir (DORUKKAYA, 2000, s. 100).

Ülkeler, DTÖ Tarım Anlaşmasının 9'uncu maddesi gereğince anlaşma ile uyumlu sübvansiyon sağlama yükümlülüğünü üstlenmiş olup, DTÖ'ne verdikleri taahhüt listeleri kapsamındaki ürünler için yapılacak harcamalar ile sübvansiyonların verilebileceği bir tarımsal ürünün veya ürün grubu miktarı ise indirim taahhüdüne tabi bulunmaktadır. Taahhüt listelerinde yer almayan ürünlerin desteklenmesi ise mümkün bulunmamaktadır (KIYMAZ, 2000, s. 67). İndirim taahhüdü ise belirli bir uygulama dönemi sonunda gerçekleştirilecektir.

Bu uygulama dönemi 1995 yılından başlamak üzere gelişmiş ülkeler için 6 yıl, gelişmekte olan ülkeler için ise 10 yıl olarak belirlenmiştir (BAYAR, 2001, s. 1).

İhracat sübvansiyonları kısmında ise DTÖ Tarım Anlaşmasının 9'uncu maddesi uyarınca; İhracat performansına bağlı olarak işletmelere, endüstri koluna, üreticilere, kooperatiflere, aynı ödemeler de dahil olmak üzere hükümetler veya kuruluşlarınca doğrudan sağlanan sübvansiyonlar, ticari olmayan tarımsal ürün stoklarının iç piyasa fiyatlarının altında kamu tarafından ihracı, kamu hesabına yük getirsün veya getirmesün, kamu gücüyle finanse edilen bir tarımsal ürünün ihracatı için yapılan ödemeler, alım-satım, kaliye iyileştirmesi, diğer işletme masrafları ve uluslararası nakliye masraflarını azaltmak için uygulanan sübvansiyonlar, navlun teşvikleri, tarımsal ürünlerdeki sübvansiyonların ihraç ürünlerine yansıyan payı ihracat sübvansiyonları kapsamında değerlendirilmiştir (AKİB, 2005, s.1).

Bu destek programı genellikle işlenmiş tarım ürünlerinin ihracatını desteklemek amacıyla kullanılmaktadır (YILMAZ- TÜRKAY, 2000, s. 99). Bahse konu destekler, şüphesiz mezkur sektörde yer alan işletmelerin finansal yapısını güçlendirecek ve rekabet avantajı sağlayacaktır (TÜZMEN, 2000, s. 9).

DFİF ödenekleri çerçevesinde karşılanmak üzere, bazı işlenmiş tarım ürünlerinin ihracatında, ihracatı müteakip finansmanı, hizalarında gösterilen (\$) karşılığı Türk Lirası üzerinden, TCMB nezdinde imalatçı/ihracatçı veya ihracatçı adına açılacak hesaptan, işletmelerin devlete olan borçlarından (Kurumlar vergisi, KDV, Gelir Vergisi, SSK primleri, haberleşme ve enerji giderleri vs.) TCMB kanalıyla mahsup yoluyla karşılanır. İmalatçı işletmeler, kendi dış ticaret şirketleri ya da şirketlerinin de yer aldığı aynı kuruluş bünyesindeki bir dış ticaret işletmesi kanalıyla ihracatı gerçekleştirmesi ve dış ticaret işletmelerinin hakedişlerini imalatçı işletmelere devretmesi durumunda teşvikten faydalanabilir. İhracatçı işletmeler hakedişlerini ürünü satın aldıkları imalatçı işletmelere devredebilir (İSO, 2001, s. 35).

Dahilde İşleme Rejimi

Dahilde İşleme Rejimi (DİR), bir ihracatı teşvik politikası aracı olarak kullanılmakta olup, ihraç edilmesi düşünülen malların üretiminde kullanılacak olan hammadde, yardımcı madde, ara malı ve ambalaj malzemelerinin, başta çeşitli vergisel yüklerden muaf olmak üzere, çeşitli kolaylıklar ve teşviklerden yararlanmak suretiyle temin edilmesini sağlamaktadır.

DİR'nin amacı, dünya piyasa fiyatlarından hammadde temin etmek suretiyle ihracatı artırmak, ihraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırmak, ihraç pazarlarını geliştirmek ve ihraç ürünlerini çeşitlendirmek olarak düzenlenmiştir.

DİR; ihraç ürünlerinin üretiminde kullanılan, ithalatı vergiye tabi ürünlerdeki vergilerden (gümrük vergisi, kdv, kkdf, toplu konut fonu gibi) arındırılması işlemidir. Başka bir deyişle, ihraç ürünlerinin üretiminde kullanılan girdilerin ithalatındaki vergilerin ödenmesini sağlayan bir nevi ihracat teşviğidir (BAĞRIAÇIK, 2003, s. 537).

DİR kapsamında yurt dışından hammadde ve diğer girdileri ithal etmeyi düşünen işletmeler, devlete karşı ihracat taahhüdünde bulunmak suretiyle, DTM İhracat Genel Müdürlüğü'nden Dahilde İşleme İzin Belgesi almak zorundadır. Bunun için işletmelerin gerekli belgelerle bağlı oldukları İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine başvuruda bulunması gerekmektedir. İşletmelerin, vergi muafiyetleri ve diğer avantajlardan yararlanması bu belgeler sayesinde olmaktadır.

DİR kapsamında yararlanılabilecek destek ve avantajlar şunlardır;
Üçüncü ülkelerden yapılan ithalatta gümrük vergisi, KDV ve diğer vergilerden muafiyet,

AB ülkelerinden yapılan ithalatta KDV ve diğer vergilerden muafiyet,

Kabul kredili, mal mukabili (açık hesap) ve vadeli akreditifli ödeme şekillerine göre yapılan ithalatlarda Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu (KKDF) muafiyeti,

İhracat taahhüdünü üçüncü ülkelere yapılan ihracatla yerine getirmek koşulu ile ithalatta kota ve gözetim önlemlerinden muafiyet,

Dış ticarete standardizasyon ve teknik düzenlemeler mevzuatına tabi olmama,

İhracat sayılan satış ve teslimler ile ilgili olarak gümrük vergisi muafiyetli ithalat,

Vergi, resim ve harç istisnası,

Eşdeğer eşya kullanımına olanak vermesi,

Ödenmiş vergilerin geri alınması.

DİR kapsamında sağlanan bu avantajlardan iki ayrı sistem vasıtası ile yararlanmak mümkündür (Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, Sayı: 2005/1, Madde:4). Bunlar;

1. Şartlı muafiyet sistemi; ihracatçı işletmeler, ithal girdileri ithal ederken ödemeleri gereken her türlü vergiden, teminat göstermeleri ve ilgili girdilerden üretecekleri malları ihraç etmeyi taahhüt etmeleri şartıyla, muaf tutulmaktadır (DEMİR, 2001, S.92). Teminat; para, bankalar tarafından verilen teminat mektupları, hazine tahvil ve bonoları unsurlarından biri veya bir kaçından oluşabilir (KOBAN, 2002, s. 249).

2. Geri ödeme sistemi; ithalat esnasında gümrük vergileri ödenerek serbest dolaşıma girmiş girdilerin bir nihai mal haline getirilerek ihraç edilmelerinden sonra ithalat esnasında alınan gümrük vergilerinin ihracatçıya iade edilmesidir (PARILTI, 2000, s. 40).

Hariçte İşleme Rejimi

Bu rejim, serbest dolaşımdaki eşyanın işlenmek veya yenilenmek (izabe suretiyle yenilenmek dahil) üzere Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere geçici olarak ihraç edilmesi ve işlem görmüş ürünün tam veya kısmi muafiyetten yararlanarak serbest dolaşıma girmesi ile ilgili faaliyetleri kapsar (Hariçte İşleme Rejimi Tebliği, Sayı:2007/5, Madde:2).

Hariçte işleme faaliyeti; serbest dolaşımda bulunan eşyanın, daha ileri safhada işlenmek, tamir edilmek veya yenilenmek üzere geçici olarak Türkiye

Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere ihraç edilmesi ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen ürünlerin; üçüncü ülkelerde (serbest bölgeler hariç) işlenenler için giden eşya ile işlem görmüş eşyanın kıymeti arasındaki farkın Gümrük Mevzuatı çerçevesinde ithal vergisi alınarak, garanti kapsamında tamirat amacıyla yurt dışına gönderilen eşyanın yerine gelen mallar ile, serbest dolaşımdaki eşyanın Türkiye'deki serbest bölgelerde işlem görmesini müteakip ithaline tam muafiyet uygulanarak, Türkiye'deki Serbest Bölgelerde üçüncü ülke menşeli girdiler kullanılarak üretilen ürünlerde ise kullanılan girdilerin Ortak Gümrük Tarifesi oranında vergisi alınarak, tekrar serbest dolaşıma girmesi ile ilgili faaliyetlerdir.

Ancak; ihracı, ödenmiş ithalat vergilerinin geri verilmesine veya teminata bağlanmış ithalat vergilerinin kaldırılmasına yol açan, ihracından önce, nihai kullanımları nedeniyle tam muafiyet suretiyle serbest dolaşıma giren ve bu muafiyetin tanınması için gerekli koşulları taşımaya devam eden, ihracı, ihracat vergi iadesini gerektiren veya ihracı nedeniyle tarım politikası çerçevesinde vergi iadesi dışında bir mali avantaj sağlanan, serbest dolaşımdaki eşyanın hariçte işlenmesine izin verilmez (DÖLEK, 1999, s.235).

İhracat, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi Resim ve Harç İstisnası

Bu destek ile; ihracatçı işletmelerin maliyetlerinin düşürülmesi suretiyle; ihracatı artırmak, ihraç pazarlarını geliştirmek ve ihraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırmak amaçlanmaktadır (İhracat, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ, Say:2008/6, Madde:1).

Vergi, Resim ve Harç İstisnası kapsamında;

a) İhracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretin finansmanında kullanılmak kaydıyla bankalarca kullanılan her türlü sevk öncesi ve sevk sonrası krediler (Türk Eximbankın fon temini işlemleri, bu banka tarafından aracı bankalar vasıtasıyla kullanılan krediler ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca Türk Eximbanka açılan kısa vadeli senet reeskont kredileri ile Türk Parası Kıymetini Koruma hakkındaki mevzuat uyarınca ihracat taahhüdüne bağlı olarak kullanılan altın kredileri dahil) ve firmaların sağladıkları prefinansmanlar ile bunların geri ödenmesi,

b) İhracatla ilgili işlem yapan bankaların (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası dahil), faktoring şirketlerinin, sigorta şirketlerinin, noterlerin ve diğer kuruluşların ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerle ilgili olarak yapmış oldukları bütün hizmet ve muameleler (Türk Eximbankın ihracat kredi sigortası/garantisini ile ilgili işlemleri dahil) dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaba aldıkları paralar ve kambiyo işlemleri,

c) Dahilde işleme rejimi kapsamında yapılan ithalat ve/veya yurt içi alımlar ile ilgili işlemler ve bunların finansmanı amacıyla kullanılan krediler,

ç) İhracat karşılığı yapılacak her türlü ödemeler, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretle ilgili işlemler ve bu işlemler sebebiyle düzenlenen kağıtlar,

13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergisi Kanunu ile ihdas edilen Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden, 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu ile ihdas edilen Damga Vergisinden, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu gereğince alınan harçlar ve diğer kanunlarda yer alan vergi, resim ve harçlar ile 12/9/1960 tarihli ve 80 sayılı Kanuna göre alınan hal rüsumundan müstesnadır.

Dahilde işleme rejimi kapsamında yapılan ithalat ve/veya yurt içi alımlar, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin vergi, resim ve harç istisnasından yararlandırılabilmesi için Müsteşarlıktan belge alınması zorunludur. Bu çerçevede kullanılan krediler ve uygulanan istisnalar belgeye kaydedilir. Bunun dışındaki hususlarda vergi, resim ve harç istisnası, ilgili kurum ve kuruluşlarca resen uygulanır ve herhangi bir belge ile irtibatlandırılmaz.

İhracatta KDV İstisnası

Bilindiği üzere, katma değer vergisi üretimden tüketime kadar geçen her aşamada yaratılan katma değeri kapsayan bir vergidir ve teorisi gereği Türkiye içinde ticari, tarımsal ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan her türlü teslim ve hizmetler verginin konusuna girmektedir (ÖZCAN, 2001, s.1).

KDV teorisinde yer alan ve uluslararası uygulamada kabul edilen, varış yerinde vergileme prensibi gereği ihracat kapsamlı teslimlerde katma değer vergisi uygulanmamaktadır. KDV iadesi ihracatı teşvik araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. İhraç edilen malların üretimi amacıyla, hammadde ve diğer girdilerin tedariki esnasında ödenmiş olan KDV'nden, imalatçı ihracatçı ya da ihraç edilen malların imalatını yapan işletmeler üzerinde kalan kısmı, ihracattan sonra ilgili işletmelere iade edilmektedir. Diğer ifadeyle bu işletmeler vergiden istisna edilmektedir.

İhracata konu olacak mal ve hizmetlerin uluslararası pazarda rekabet edebilmesi için, bu mal ve hizmetlerin üzerindeki vergi yükünden arındırılması gerekir. (TUNCER, 1999, s.78).

İhracattaki kolaylıkların uygulanmasının temel şartı mal ve hizmet ihracatı yapılmasıdır. İhracatta KDV iadesi, ihracat istisnası olarak KDV'nin yurt dışındaki alıcıdan "destinasyon ilkesi" paralelinde alınmamasının doğal bir sonucudur ve sistemin işleyişinin bir gereğidir. İhracatta KDV iadesi, alımlarda üstlenilen ancak müşteriden tahsil edilmeyen verginin geri alınmasıdır. Mal yurt dışı edildiğinden ve ülke dışına tüketime konu olacağından zaten vergi doğmamakta ve bu verginin tahsili gerekli olmamaktadır (DEMİR, 2001, s.156).

KDV'de ihracat istisnasına ilişkin hükümler 3065 sayılı KDV Kanunu'nun 11. ve 12. maddeleriyle düzenlenmiş bulunmaktadır (GÜNESER, 2000, s. 210). KDV Kanunu'nun 11. maddesine göre aşağıdaki teslimler vergiden müstesnadır (BAĞRIAÇIK-KADRON, 1996, s. 11);

a) İhracat teslimleri ve bu teslimlere ilişkin hizmetler ile yurt dışındaki müşteriler için yapılan hizmetler,

b) Türkiye’de ikamet etmeyen yolcuların satın alarak Türkiye dışına götürdükleri malların teslimi anında KDV tahsil edilir. Ancak gümrükten malın çıkışı anında fatura veya belgenin ibrazında tahsil edilen KDV iade olunur.

c) İhraç edilmek şartıyla imalatçılar tarafından kendilerine teslim edilen mallara ait katma değer vergisi, ihracatçılar tarafından ödenmez. Mükelleflerce tahsil edilmeyen ancak ilgili dönem beyannamesinde beyan edilecek olan bu vergi, vergi dairesince tarh ve tahakkuk ettirilerek tecil olunur.

Türk Eximbank Kredi, Sigorta ve Garanti Programları

Türkiye’de ticari banka kredi faizlerinin yüksekliği, ihracatçı işletmeler için maliyeti arttırıcı bir unsur olarak uluslararası pazarlarda bir dezavantaj teşkil etmekte, bu durum ise, piyasa koşullarına göre daha uygun olan Eximbank kredilerinin ihracatın finansmanındaki önemini daha da arttırmaktadır. Türk Eximbank’ın kurulduğu 1987 yılından bu yana ihracatın finansmanında üstlendiği rolün özellikle ekonomide yaşanan kriz dönemlerinde artarak devam ettiği görülmektedir.

Ancak, Eximbank’ın kaynaklarının sınırlı olması, bankacılık sisteminin sağlıklı bir yapıya kavuşturulmadan ihracatçı işletmelerin finansman zorluklarının tamamıyla çözüme kavuşamayacağını göstermektedir. Nitekim, 2000 yılının başında uygulanmaya başlanan ekonomik programla beraber ticari banka kredilerinin hacminin artması ve faiz oranlarının düşmesi Eximbank’ın ihracatın finansmanındaki ağır yükünün hafiflemesine ve bu ağır yükün ticari bankalar tarafından da paylaşımına katkıda bulunmuştur. Ancak, Kasım ve Şubat krizlerinden sonra mali kesimde yaşanan sorunlar, Eximbank’a yönelik kredi taleplerinin daha önceki kriz dönemlerinde olduğu gibi hızla artmasını beraberinde getirmiştir. Bu itibarla, Türkiye’de makro ekonomik istikrarın temini ve mali kesimde yapısal reformların tamamlanması, reel sektörün, diğer bir ifadeyle, sürdürülebilir bir ihracat artışı için büyük önem arz etmektedir (DPT, 2003, s. 2).

Özellikle 1990’lı yıllarda dünya ekonomisindeki gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de 1995 yılından bu yana ihracata yönelik doğrudan parasal teşvikler uygulamadan kaldırılmıştır. Bunun sonucunda Türk Eximbank’ın uygulamakta olduğu kredi, garanti ve sigorta programları ihracatın desteklenmesinde daha da önem kazanmıştır. Eximbank’ın ihracatı desteklemek için uyguladığı başlıca programları şöyledir (<http://www.eximbank.gov.tr>);

1. Kredi programları; kısa vadeli ihracat kredileri, özellikli krediler, döviz kazandırıcı hizmetler kapsamındaki krediler, dünya bankası kaynaklı krediler, AYB kaynaklı yatırım kredisi, ihracata dönük üretim finansman kredisi, yurt dışı fuar katılım kredisi, serbest bölgelere yönelik krediler
2. İhracat kredi sigortası
3. Ülke kredi ve garantileri

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de dışa açık büyüme modelinin benimsendiği 1980 sonrası dönemde, ihracatın teşvik edilebilmesi amacıyla, ihracata nakdi ödeme yapılması veya ihracatçıların kamu kurumları nezdindeki harcamalarının devlet tarafından karşılanmasını öngören değişik sistemler uygulanmış, alınan radikal kararlar ve ihracat teşviklerinin etkinliği sayesinde, 1980 yılında yaklaşık 3 milyon dolar civarında olan ihracat tutarı 2010 yılında 113 milyar 686 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır.

Ancak, Uruguay Round Nihai Senedi çerçevesinde imzalanan ve Türkiye’nin de taraf olduğu DTÖ’nün “Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Önlemler Anlaşması” uyarınca ihracata yönelik sübvansiyon verilmesinin yasaklanmış olması ve Türkiye ile AB arasındaki gümrük birliği’nin kurulmasına ilişkin 6 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararında belirtilen yükümlülükler nedeniyle, ihracatın gerçekleştirilmesini müteakip yapılan direkt parasal ödeme şeklindeki “ihracat performansına dayalı sübvansiyonlar” 1994 yılı sonunda yürürlükten kaldırılmıştır.

1995 yılına kadar ana temasını doğrudan parasal ödemelerin, istisnaların ve düşük faizli kredilerin oluşturduğu ihracatı teşvik tedbirleri uygulanmıştır. Türkiye’nin 1994 yılında DTÖ’ne üye olması ve 1996 yılında Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği’nin tesis edilmesiyle birlikte doğrudan parasal teşvikler yürürlükten kaldırılmış ve uluslararası taahhütlere ters düşmeyecek ihracata yönelik devlet yardımları yürürlüğe girmiştir.

1995 yılı öncesinde mevcut olan düşük faizli ihracat kredileri, 1995 yılı sonrasında Türk Eximbank tarafından daha uygun vade ve faiz imkanlarına sahip kredi, sigorta ve garanti programları şeklinde ihracatçı işletmelere kullanılmaya devam edilmiştir. 1995 yılı sonrasında, devlet yardımları ve Türk Eximbank tarafından sağlanan kredi, sigorta ve garanti programları haricinde, uygulanmaya devam edilen ihracat teşvikleri; dahilde ve hariçte işleme rejimleri, ihracat-ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnası ve ihracatta kdv istisnasıdır.

Öneriler;

Dünyadaki gelişmeleri yakından izleyen ve küreselleşme olgusunu dikkate alan bir teşvik politikası oluşturulmalıdır.

Teşvik mevzuatı ve başvuru işlemleri daha basit ve kolay anlaşılır hale getirilmelidir. Teşvik mevzuatının karmaşıklığı, dağınıklığı, çok sık değişiklikler yapılması, hukuksal normların açık ve anlaşılır olmaması, denetim mekanizmasının işletilememesi vb. nedenlerden ötürü teşvik uygulamaları zaman içinde amacından sapmış ve çeşitli suistimallere konu olmuştur. Mevzuatta sık aralıklarla yapılan değişiklikler ise ihracatçı işletmenin izlediği stratejiyi ve elde ettiği avantajları yok etmektedir. Bu olumsuz durumun ortadan kaldırılabilmesi için öncelikle, Türkiye’de ulusal bir dış ticaret ve ihracat politikası ile ulusal karakterli yenilikçi bir politika belirlenmesi ve

gerekli mekanizmalar ile uygulamaya konulması, ihracatın geliştirilmesine ve desteklenmesine yönelik uygulamalara ilişkin yetki dağılımının bir an önce ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Ayrıca, Türkiye’de teşviklerle ilgili olarak, çok sayıda kamu kuruluşu görev yapmaktadır. Bunların sorumluluk alanı da yeterince belli değildir. Buna bağlı olarak, aşırı derecede mevzuat karışıklığı yaşanmakta ve uygulamalar yeterince hızlı yapılamamaktadır. Uygulamacı kuruluşlar arasındaki koordinasyon eksikliği giderilerek, mümkün olduğunca az kuruluş tarafından uygulanan destekleme düzenine geçilmelidir. Böylece, mevcut ihracata yönelik teşvik uygulamalarında yaşanan bürokratik işlemlerin en aza indirilmesi sağlanacak ve bu yardımlarda başta KOBİ’ler olmak üzere daha fazla sayıda işletmenin faydalanması sağlanacaktır.

İşletmelerin büyük bir kısmı uzman personel yetersizliği nedeniyle ihracat teşviklerinden yararlanamamaktadırlar. Çoğunlukla KOBİ niteliğinde olan ve uzman personel istihdamındaki yetersizlik nedeniyle ihracat teşviklerinden yararlanamayan bu işletmelerin, uzman personele ve etkin bir yönetim yapısına sahip olabilmeleri için, ihracat işlemlerinde uzman personel ve istihdamına yönelik olarak, ihracata yönelik kuruluşlar tarafından (örneğin; İhracatçı Birlikleri, İGEME gibi.) işletmelere danışmanlık hizmetlerinin verilmesi ve ayrıca ihracata yönelik devlet yardımları kapsamında olan eğitim ve istihdam yardımlarının daha etkin hale getirilmesi gerekmektedir.

İhracatla ilgili kuruluşların, özellikle ihracat konusunda örgütlenmiş olan ihracatçı birliklerinin ihracat ve ihracat teşvikleri konusunda etkin bir şekilde yapacakları seminer/eğitim programları, ihracat teşviklerinden daha fazla sayıda işletmenin yararlanmasını sağlayacaktır.

Genellikle işletmelerin yararlandığı ihracat teşvik türleri çok sınırlı olup, özellikle ihracat performansına göre verilen tarımsal ürünlerde ihracat iadelerinden yararlanılmakla birlikte, bunun yanında imalatçı firmalara dünya piyasa fiyatlarından hammadde temini imkanı sağlayan dahilde işleme rejiminin de kullanımının son yıllarda önemli oranda artmıştır. İşletmelerin daha çok imalatçı firmalara yönelik olarak verilen diğer devlet yardımları türlerinden de yararlanabilmesini sağlayabilmek için, yararlanabilme prosedürlerinde yer alan karşı ülkelerdeki bürokrasinin azaltılmaya çalışılması ve bu kapsamda örneğin; karşı ülkelerden çok zor şartlarda temin edilmesi gereken her belge yerine, yerinde denetim mekanizması sisteminin getirilmesi, bunun için de o ülkelerde bulunan yurtdışı teşkilatının (Ticari Müşavirlik/Ataşelik gibi) etkin bir şekilde organize edilerek görevlendirilmesi, bürokratik işlemlerde büyük bir rahatlama sağlayacağı gibi kullanım oranını da artıracaktır.

İhracat teşviklerinin çeşitli kriterlere göre seçilmiş sektör ve bölgelere gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak farklı oranlarda verilmesi gerekmektedir. Bu kriterlere örnek olarak; halen ihracata dönük üretim yapan işletmeler, atıl kapasite ile çalışan sanayinin ihracat olanağı olan işletmelerine, üretim konusunda dar boğazı olan ve bunların giderilmesi halinde ihracata dönük

Üretim yapacak iŖletmeler, teknolojisinde yenilik yapacak iŖletmeler verilebilir. Üretim aŖamasında verilecek teŖvikler üretimi ve özellikle kapasite kullanımını artıracak biçimde örgütlenmeli ve sonuçları takip edilmelidir.

İhracata sağlanan teŖvikler, üretim ve pazarlama aŖamasında ve sürekli geliŖmeyi tahrik edecek nitelikte olmalıdır. TeŖvikler, iŖletmelerin; üretim, kalite ve standartlarını artırıcı, markalaŖmayı teŖvik edici, ürün geliŖtirmeye yönelik taleplerini karŖılayıcı, Ar-Ge ve eğitim faaliyetlerini destekleyici, katma değeri yüksek üretime yönlendirici, istihdam yaratmalarını özendirici ve girdi maliyetlerini azaltıcı olmalıdır.

İhracat aŖamasında, ihracatçı iŖletmelere mali destek sağlayan teŖvikler verilmelidir. Türkiye’de bu iŖlevi devlet desteği ile kurulan Türk Eximbank yerine getirmekte, ihracatı; kısa, orta ve uzun vadeli krediler ile, ihracat kredi sigortası ve garanti programlarıyla desteklemektedir. Türk Eximbank’ın bugünkü faaliyetleri kaynak yetersizliğinden dolayı amacına ulaŖmamaktadır. Bu nedenle, Türk Eximbank’ın kaynaklarının artırılması ve diğer özel bankaların da ihracata yönelik finansman sağlamada aktif görev üstlenmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- AKİB. (2005). AB'nin Taze Ürün Destekleme Politikaları. AKİB Araştırma Serisi.
- Bağrıaçık, A.. (2003). Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Bağrıaçık, A. ve Kadron, S. B.. (1996). Dış Ticarete Uygulamalı KDV İşlemleri. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- DKİB. (1999). İhracat Mevzuatına İlişkin Bilgiler, Devlet Yardımları, Ödeme Şekilleri ve DİR. Trabzon: DKİB Yayını.
- Dölek, A. (1998). Mevzuat Işığında Dış Ticaret İşlemleri ve Piyasa Uygulamaları. İstanbul: Beta Yayınları.
- DPT. (2003). İhracatta Devlet Yardımlarını Değerlendirme Özel İhtisas Komisyon Raporu. Ankara: DPT Yayını.
- DTM. (1996). İhracatımızın Geleceği Üzerine Bir Çalışma, DTM Yayını. Ankara: DTM Yayını.
- İSO. (2001). İhracata Yönelik Devlet Yardımları ve Eximbank Kredileri. İstanbul: İSO Yayınları.
- Kıymaz, T.. (2000). AB'nde ve Türkiye'de Temel Ürünlerde (Hububat, Şeker, Süt) Uygulanan Tarımsal Destekleme Politikaları ve Bunların Hammaddede Temini Açısından Gıda Sanayine Etkileri. Ankara: DPT Yayını.
- Koban, E..(2002). Dış Ticaret Eğitimi. İstanbul: Alfa Yayınları
- Tuncer, E..(1999). Yatırım ve İhracatla İlgili Mali Teşvikler ve Uygulaması. Ankara: Yaklaşım Yayınları.
- Yılmaz, B. ve Türkay, C.. (2000). Trade Secrets Kobi'lerin İhracat El Kitabı. Ankara: İGEME Yayınları

Makaleler

- Bayar, S..(2001). Tarım Ürünleri İhracatındaki İhracat İadesi Yardımları ve Muhtemel Gelişmeler. İGEME Dış Ticaret Bülteni. Nr.10: 1-3.
- Berki, Ö.. (1997). Bir İhracat Klasığı: Teşvik. İGEME'den Bakış Dergisi. 10-13
- Coughlin, C. C.. ve Cartwright, P.A.. (1987). An Examination of State Foreign Export Promotion and Manufacturing Exports. Journal of Regional Science. Nr.27: 439-449.
- Demir, A.. (2001). İhracatı Teşvik Uygulamalarından Dahilde İşleme Rejiminde KDV Nasıl Buharlaşır. Yaklaşım Dergisi. Nr. 99: 92-99.
- Dorukkaya, Ş.. (2000). Tarımsal Destekleme Politikaları. 100-102.
- Göktaş, A.. (2001). KOBİ'lerin Rolü, Sorunları ve Bunlara Dönük Destek Politikalarındaki Değişiklikler. Yaklaşım Dergisi. Nr.104: 94-102
- Güneser, G.. (2000). İhracatta KDV İadesinden Vazgeçilebilir mi. Yaklaşım Dergisi. Nr.93:210-212.
- Kozanoğlu, H. ve Tekçe, M.. (2003). Türkiye'de İhracata Yönelik Devlet Destekleri. Turkishtime Dergisi. Nr.13:1-4.
- Parıltı, H.. (2000). 2000 Yılı DİR Açısından Neler Getiriyor. Hedef Dergisi. Nr.73:40-44.
- Tüzmen, K.. (2000). İhracat Nereye Gidiyor, Teşvikler, 2000 Beklentileri. Forum Dergisi. 6-12.
- Yakal, A.. (2002). İhracata Yönelik Devlet Yardımları. Dış Ticaret Dergisi. 24-29

İnternet

- Özcan, S.. (2003). İhracata destek Toplantısı: İhracatta KDV İstisnası. <http://www.izto.org.tr/ihkose/Toplantı/temel.htm>
- www.dtm.gov.tr
- www.eximbank.gov.tr

Resmi Gazete

- 04.11.1998 Tarih ve 23513 Sayılı Resmi Gazete, Ar-Ge Yardımına İlişkin 98/10 Sayılı Tebliğ
- 29.01.2000 Tarih ve 23948 Sayılı Resmi Gazete, İstihdam Yardımı Hakkında 2000/1 Sayılı Tebliğ.
- 23.09.2010 Tarih ve 27708 Sayılı Resmi Gazete, Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında 2010/8 Sayılı Tebliğ.
- 21.03.2011 Tarih ve 27881 Sayılı Resmi Gazete, Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında 2011/1 Sayılı Tebliğ.
- 30.12.2009 Tarih ve 27448 Sayılı Resmi Gazete, Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin 2009/5 Sayılı Tebliğ.
- 01.06.1995 Tarih ve 22300 Sayılı Resmi Gazete, Uluslararası Nitelikteki Yurtiçi Fuarların Desteklenmesine İlişkin 95/7 Sayılı Tebliğ.
- 31.07.1997 Tarih ve 23066 Sayılı Resmi Gazete, Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin 97/5 Sayılı Tebliğ.
- 18.08.2010 Tarih ve 27676 Sayılı Resmi Gazete, Yurt Dışın Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında 2010/6 Sayılı Tebliğ.
- 25.05.2006 Tarih ve 26177 Sayılı Resmi Gazete, Türk Ürünlerinin Yurt Dışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi Hakkında 2006/4 Sayılı Tebliğ
- 18/04/2008 Tarih ve 26851 Sayılı Resmi Gazete, Tasarım Desteği Hakkında 2008/2 Sayılı Tebliğ
- 16.05.2011 Tarih ve 27936 Sayılı Resmi Gazete, Teknik Müşavirlik Şirketlerine Sağlanacak Devlet Desteği Hakkında 2011/4 Sayılı Tebliğ
- 24.12.2010 Tarih ve 27795 Sayılı Resmi Gazete, Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımlarına İlişkin 2010/10 Sayılı 2006/4 Sayılı Tebliğ
- 27.01.2005 Tarih ve 25709 Sayılı Resmi Gazete, Dahilde İşleme Rejimine İlişkin 2005/1 Sayılı Tebliğ
- 11.05.2007 Tarih ve 26519 Sayılı Resmi Gazete, Hariçte İşleme Rejimine İlişkin 2007/5 Sayılı Tebliğ
- 05.12.2008 Tarih ve 27075 Sayılı Resmi Gazete, İhracat, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde VRHİ Hakkında 2008/6 Sayılı Tebliğ